

УДК 378.147:316.6:004

DOI: 10.32342/2522-4115-2022-2-24-20

А.О. ЛЕОНОВА,

*здобувач ступеня доктора філософії,
Криворізького державного педагогічного університету (м. Кривий Ріг)*

М.А. СЛЮСАРЕНКО,

*кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри фізики та методики її навчання,
Криворізького державного педагогічного університету (м. Кривий Ріг)*

ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІОНОМІЧНОЇ СФЕРИ ДО ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

У статті наголошується на проблемі розробки концептуальних засад підготовки фахівців до професійної діяльності із застосуванням цифрових технологій, нагальній потребі перегляду змісту та засобів формування професійних компетентностей випускників у частині оволодіння ними цифровими технологіями задля вирішення професійних завдань та професійного саморозвитку.

Метою статті є розгляд сучасних підходів до потрактування феномена готовності фахівця до професійної діяльності, дослідження особливостей, змісту та структури готовності майбутніх фахівців соціономічної сфери до застосування цифрових технологій у професійній діяльності.

На основі аналізу існуючих визначень у межах особистісно орієнтованого, феноменологічного, культурологічного і компетентнісного підходів з'ясовано, що такого роду готовність є цілісною характеристикою майбутнього фахівця, яка охоплює єдність знань, умінь, навичок творчого використання цифрових технологій у гуманітарній галузі в процесі професійної діяльності. Готовність до використання цифрових технологій у професійній діяльності визначено як комплекс особистісно-мотиваційної, змістово-процесуальної й творчо-комунікативної готовності, що у взаємозв'язку та взаємозумовленості забезпечують формування в майбутніх фахівців соціономічної сфери ключових та випереджальних компетентностей епохи Індустрія 4.0, зокрема цифрової компетентності, соціальної компетентності та м'яких навичок soft-skills. Описано зміст компонентів досліджуваної готовності та їх особливості з огляду на специфіку соціономічних професій.

Виокремлено етапи формування цього складного особистісного утворення в процесі професійної підготовки студентів соціономічних спеціальностей. Такими етапами є передусім формування готовності до вибору професії, надалі – готовності до навчально-професійної діяльності з оволодіння професією і, насамкінець, – готовності до виконання професійної діяльності з використанням цифрових технологій та інструментів.

Ключові слова: цифрові технології, соціономічна сфера, майбутні фахівці соціономічних професій, готовність до професійної діяльності, готовність до використання цифрових технологій у професійній діяльності, компоненти готовності.

Постановка проблеми. Цифровізація всіх сфер діяльності є сьогодні пріоритетним напрямом розвитку суспільства, вектором трансформації усіх його сфер. Цифрова перебудова соціономічної сфери порушує проблему розробки концептуальних засад підготовки фахівців до професійної діяльності із застосуванням цифрових технологій, актуалізує проектування відповідних освітньо-професійних програм, акцен-

тує на потребі перегляду змісту та засобів формування професійних компетентностей випускників у частині оволодіння ними цифровими технологіями задля вирішення професійних завдань та професійного саморозвитку.

Актуальність формування особливого виду готовності фахівців соціономічної сфери продиктована сучасними вимогами до їхньої професійної кваліфікації. У сучасному інформаційному суспільстві фахівець будь-якої галузі виробництва повинен уміти оптимізувати свою професійну діяльність, зокрема розробляти інструментарій, працювати з аналітичними даними, здійснювати інформаційний обмін, розробляти нові та адаптувати існуючі професійні онлайн-ресурси, створювати та підтримувати професійний імідж [Україна 2030Е].

Незважаючи на достатньо значний пласт досліджень у цьому напрямі, державну підтримку громадян у галузі цифровізації й формування цифрових навичок, суттєвий практичний досвід та значущу діяльність неформальних організацій та професійних об'єднань, питання формування готовності фахівця соціономічної сфери до застосування цифрових технологій у професійній діяльності все ще не є концептуально вирішеним. Має місце *суперечність* між високим рівнем професійної компетентності та низьким рівнем фахової мотивації випускників закладів вищої освіти соціономічного профілю до освоєння та адаптації цифрових технологій згідно з вимогами професійної діяльності. Також не втрачає актуальності, незважаючи на багаторічний досвід вивчення зарубіжними та вітчизняними дослідниками, проблема психологічної, праксіологічної, когнітивної та особистісної готовності майбутнього фахівця до професійної діяльності в цифровому суспільстві. Адже сформованість такої готовності без перебільшення є платформою для успішної адаптації початківця до умов професійної діяльності, підґрунтям подальшого професійного самовдосконалення, формування професійної майстерності й професіоналізму в умовах цифрового суспільства.

Аналіз останніх публікацій. Феномен готовності людини до різних новацій, до певних аспектів діяльності вважається досить глибоко вивченим. При цьому в історичному аспекті можна вирізнити широкий діапазон потрактувань категорії «готовність», починаючи з розуміння її як психічного (ширше – функціонального) стану індивіда в контексті конкретної діяльності, до інтерпретації її як сукупності якостей особистості, які забезпечують високу результативність діяльності [Л.В. Кондрашова, 2006; А.К. Маркова, 1996; К.К. Платонов, 1986]. Слід наголосити, що правомірність того чи того підходу визначається характером, масштабом, змістом тієї діяльності, стосовно якої розглядається готовність суб'єкта.

Зі свого боку, термін «соціономічні професії» застосовується в наукових колах порівняно недавно. До цієї групи зазвичай належать окреслені в класифікації Є. Климова професії типу «людина-людина», де робота з людьми є провідною ознакою професійної діяльності. Соціономічна сфера охоплює роботу соціологів, педагогів, психологів, соціальних працівників, політологів та ін., дотичних до них, професійних категорій [О.О. Файермен, 2021].

Отже, розглядаючи готовність фахівця соціономічної сфери до використання цифрових технологій у професійній діяльності, необхідно з'ясувати та проаналізувати ті вимоги, які висуває професійне цифрове середовище до його суб'єктів. У зв'язку з цим викликають інтерес дослідження, що стосуються формування готовності студентів до використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності та в освітньому процесі [О. Василенко, Т. Шульц, 2020; В.М. Єфімова, О.А. Георгіаді, 2009; Л.А. Карташова, Н.В. Бахмат, І.В. Плїш, 2018], власне готовності до використання цифрових технологій [Х. Кожухова, 2020; V. Kovalchuk & others, 2022]. Науковцями активно вивчається інформаційно-комп'ютерна готовність [Я. Топольник, 2018], ІКТ-компетентність, цифрова компетентність, комп'ютерна грамотність тощо [М.В. Моїсеєнко, 2021]. Ці та інші наукові розвідки стосуються окремих питань цифровізації професійної й особистісної життєдіяльності сучасного фахівця соціономічної сфери.

Принагідно слід зауважити на тому, що автори вбачають у цифровізації професійної освіти та професійної діяльності фахівця соціономічної сфери той ефективний інструмент, який не повинен ускладнювати життя в професії, а полегшувати його; не підмінити професійну комунікацію, а розширювати її, не усувати фахівця від безпосередньої взаємодії з клієнтом, а значно інтенсифікувати та оптимізувати всі аспекти професійної діяльності. Проте загальноприйнята модель готовності майбутнього фахівця до використання цифрових тех-

нологій у професійній діяльності як унормована вимога та орієнтир у проектуванні змісту та структури відповідної професійної підготовки дотепер є предметом численних дискусій.

Метою статті є огляд сучасних підходів до потрактування феномена готовності фахівця до професійної діяльності, дослідження особливостей, змісту та структури готовності майбутніх фахівців соціономічної сфери до застосування цифрових технологій у професійній діяльності, а також виокремлення етапів формування цього складного особистісного утворення в процесі професійної підготовки студентів соціономічних спеціальностей.

У дослідженні використано комплекс теоретичних методів дослідження, зокрема семантичний та змістовий аналіз провідних категорій, узагальнення та систематизації існуючих підходів до потрактування поняття «готовність до професійної діяльності», моделювання структури готовності майбутніх фахівців соціономічної сфери до використання цифрових технологій у професійній діяльності.

Виклад основного матеріалу. Підсумовуючи дослідження готовності до діяльності, що були наявні в працях фундаторів цього напрямку (К. Дурай-Новакова, Л. Кондрашова, А. Маркова, К. Платонов, В. Сластьонін), Н. Мазур виокремлює два провідні підходи до визначення цієї категорії. За першим готовність потрактовується як певний психічний стан, а за другим – як певна властивість або система властивостей і якостей особистості. Причому більшість науковців, як підкреслює дослідниця, включає в поняття готовності знання, вміння, досвід діяльності та сформоване ставлення до майбутньої професії, що полягає в прагненні майбутнього фахівця самореалізуватися в ній [Н. Мазур, 2013].

Т. Кобилянська, розглядаючи цей феномен, виокремлює кілька важливих підходів до його тлумачення в науковій літературі. Це, зокрема, особистісно-діяльнісний підхід, за якого готовність є результатом цілеспрямованої підготовки до певної роботи, що передбачає формування, розвиток і вдосконалення тих якостей і рис особистості, які необхідні для її успішного виконання. Культурологічний підхід наголошує на готовності як на одному з головних показників професійної культури фахівця соціономічної сфери, яка має на увазі його загальну гуманістичну спрямованість. Сформована готовність при цьому значно впливає на професійне самопочуття, зумовлює рівень професійної майстерності, професійну компетентність і надійність. У межах компетентнісного підходу професійна готовність є тим станом, який характеризує теоретичну та особистісну налаштованість майбутнього фахівця, усвідомленість настанов і норм професійної діяльності на відміну від повноцінної професійної компетентності, яка формується лише в умовах безпосередньої праці на виробництві. Загалом усі дослідники цієї категорії підкреслюють, що готовність є цілісним феноменом, який вказує на налаштованість людини на діяльність, її активність і обрану поведінкову стратегію [Т. Кобилянська, 2018].

Спираючись на це розуміння, Я. Топольник вбачає широкі та вузькі потрактування готовності до діяльності. У широкому значенні готовність є налаштованістю на життєву практику загалом, на перенос знань і способів діяльності з однієї галузі до іншої, на діяльність у нових, постійно мінливих умовах, на адекватну самооцінку своєї діяльності та її результатів. У вузькому значенні готовність є сукупністю властивостей і якостей особистості фахівця, що адекватно відображає структуру його професійної діяльності та є вирішальною умовою швидкої адаптації випускника до специфічних умов праці, чинником подальшого професійного вдосконалення [Я. Топольник, 2018].

У контексті готовності до використання цифрових технологій викликають інтерес ті праці, в яких досліджується готовність до інноваційної професійної діяльності. Наприклад, О. Цюняк розглядає її як особистісний стан фахівця, який передбачає наявність у нього знань щодо змісту інноваційної діяльності, мотивів до її здійснення, умінь аналізувати результати власної інноваційної діяльності, здатності до творчості та новаторства. Такого роду готовність виявляється в ефективному використанні існуючого професійного досвіду в нових умовах, опануванні інноваційних наукових розробок, в умінні продукувати ідеї та реалізовувати їх у конкретних умовах і до того ж – у розкритті творчого потенціалу, володінні ефективними способами і засобами досягнення професійних цілей, у здатності до творчості та рефлексії [О.П. Цюняк, 2020].

У науковій літературі трапляється небагато визначень готовності фахівця до використання цифрових технологій (ІКТ, комп'ютерно орієнтованих технологій тощо) у професій-

ній діяльності. Превалює феноменологічний підхід, коли автори подають своє бачення через перелік і опис відповідних компонентів готовності. Наприклад, О. Василенко і Т. Шульц подають структуру готовності студентів-психологів до використання інформаційних технологій в майбутній професійній діяльності як сукупність мотиваційного, когнітивного, рефлексивного, комунікативного та креативного компонентів [О. Василенко, Т. Шульц, 2020]. О. Снігур, досліджуючи питання готовності майбутніх учителів до використання ІКТ в професійній діяльності, пропонує потрактування, де така готовність є цілісною якістю особистості, яка характеризується єдністю знань, умінь, навичок і здібностей до творчого використання засобів ІКТ у професійній діяльності та відображається в інтелектуальній, мотиваційній та предметно-практичній сферах особистості [О. Снігур, 2005, с. 72].

У підході К. Годлевської, Ю. Кобюк готовність до використання ІКТ є інтегрованою якістю особистості майбутнього фахівця, що виявляється в підвищеній продуктивності мислення, розвиненості пам'яті, навичок, розширенні й поглибленні знань за допомогою використання засобів ІКТ, у здатності обирати способи дій, здійснювати самоконтроль за виконанням власних дій та прогнозувати шляхи підвищення продуктивності роботи в процесі інформатизації професійної сфери [К. Годлевська, Ю. Кобюк, 2005, с. 21].

Принагідно слід акцентувати на нетотожності понять інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ) та цифрових технологій, що співвідносяться одна до іншої як родове й видове. Нам імпонує чітке й лаконічне визначення ІКТ, подане М. Жалдаком, де ІКТ – сукупність методів, засобів і прийомів, використовуваних для збирання, систематизації, зберігання, опрацювання, передавання, подання різних повідомлень і даних [М. Жалдак, 2003, с. 21]. Натомість цифрові технології – це електронні інструменти, пристрої та ресурси, які обробляють, генерують або зберігають дані в цифровому форматі [Категорія: Цифрові технології, 2022]. Тож визначення досліджуваної готовності має враховувати ці відмінності.

Наприклад, В. Ковальчук, Н. Ткаченко, В. Сорока, В. Томаш, А. Ковальчук готовність до використання майбутніми педагогами професійного навчання цифрових технологій розкривають як інтегративне особистісне утворення, структуроване за мотиваційними, когнітивними, операційними та контрольними оцінювальними складовими, що передбачає актуалізацію професійних і предметних компетентностей спеціаліста на основі досягнень цифрової індустрії та спрямоване на розширення цифрового освітнього середовища [V. Kovalchuk & others, 2022].

Спіраючись на розуміння категорії «готовність» та беручи до уваги специфіку використання цифрових технологій у соціономічній сфері, услід за Х. Кожуховою, визначаємо такого роду готовність як цілісну характеристику особистості [Х. Кожухова, 2019], що розкриває єдність знань, умінь, навичок до творчого використання цифрових технологій у гуманітарній галузі в процесі реалізації професійної діяльності та як таку, що слугує формуванню в майбутніх фахівців ключових компетентностей XXI століття, зокрема цифрової компетентності та м'яких навичок soft-skills.

Досліджуючи зміст готовності майбутніх фахівців соціономічної сфери до використання цифрових технологій, урахували такі актуальні аспекти цифровізації їх професійної діяльності:

– безперервне підвищення кваліфікації через онлайн-ресурси, онлайн-курси, фахові вебінари, онлайн-конференції, робота на постійній основі в професійних спільнотах у міжнародному контексті;

– оптимізація всіх напрямів професійної діяльності шляхом розробки інструментарію й ресурсів для роботи з діагностичними даними, для передавання інформації, дистанційної допомоги й організації самопомоги клієнтам;

– психологічний супровід та надання професійної допомоги в дистанційному форматі (просвітництво, діагностика, консультування, психокорекція та розвиток) [О.М. Дудка, Н.В. Іваночко, 2020].

Отже, для фахівця соціономічної сфери готовність до використання цифрових технологій, насамперед, стосується здатності виконувати трудові функції, активно використовуючи онлайн-ресурси, дистанційний формат, комп'ютерні застосунки тощо. Ще одним, не менш значущим завданням фахівця соціономічної сфери, є допомога різним віковим групам клієнтів у подоланні «цифрового бар'єра» або «цифрового розриву», що вказує на залежність

успіху людини від її можливостей використовувати досягнення в галузі комп'ютеризації та телекомунікацій. Одним із напрямів професійної діяльності в соціономічній сфері сьогодні є цифрова соціалізація дітей та ресоціалізація дорослих, що, на відміну від попереднього, «доцифрового» віку, опосередковується всіма доступними цифровими технологіями, набувається в онлайн-контекстах, відтворюється в змішаному форматі та розвиває цифрову особистість як підструктуру реальної [Каркач, 2020].

Відзначимо, що у науковій літературі зміст готовності традиційно подається у вигляді сукупності компонентів. Дослідники виокремлюють принаймні трикомпонентну модель готовності особистості до певного виду діяльності, що включає, за даними різних джерел, мотиваційно-орієнтаційний, змістово-операційний і оцінно-рефлексивний компоненти [В.І. Урський, 2005]; мотиваційний (мотиви вибору професії); когнітивний (знання щодо відповідної професійної діяльності); операційний (навички та вміння, необхідні для виконання професійних завдань); емоційно-вольовий (вольові риси характеру, емоційна стійкість) [Я. Мандрик, 2015]; мотиваційний, когнітивний, операційно-технологічний, комунікативний компоненти [Х. Кожухова, 2019]. У працях цих авторів кількість компонентів готовності варіює від трьох до семи, залежно від дослідницьких цілей та аспектів розгляду проблеми. Студіювання наукових праць дозволяє зробити висновок про те, що компоненти готовності суб'єкта автори виокремлюють з огляду на структуру діяльності, проте залежно від специфіки предмета дослідження акцентують на значущості окремих її складових.

Вважаємо, що структура готовності майбутніх фахівців соціономічній сфері до використання цифрових технологій у професійній діяльності може бути подана як сукупність особистісно-мотиваційної, змістово-процесуальної й творчо-комунікативної готовності.

Особистісно-мотиваційний компонент готовності охоплює загальну професійну спрямованість майбутнього фахівця соціономічній сфері у контексті його життєвої самореалізації (інтереси, мотиви та настанови до обраного фаху, задоволеність своїм професійним вибором і впевненість у професійному успіху в цифровому суспільстві, почуття професійної та соціальної відповідальності) [О. Столярчук, О. Сергєєнкова, 2019], а також специфічні характеристики, які зумовлюють позитивну налаштованість на використання цифрових технологій задля власного саморозвитку й оптимізації всіх професійних активностей.

Змістово-процесуальний компонент готовності визначає спрямованість на створення, адаптацію та використання засобів та інструментів електронного інформаційного середовища, що використовується з метою особистісного й професійного саморозвитку та кар'єрного просування. Індикатором розвиненості такої готовності є наявність у суб'єкта функціональної інформаційної грамотності та грамотності в даних, компетентності в комунікації та співпраці, компетентності щодо цифрового контенту й цифрової безпеки, обізнаності в розв'язанні проблем шляхом використання цифрових технологій [М.В. Моїсеєнко, 2021, с. 12]. Конкретні вимоги до обсягу знань, набору функціональних умінь і навичок визначаються залежно від напрямку діяльності фахівця соціономічній сфері, його професійного Стандарту. У будь-якому разі зміст цифрової компетентності фахівця соціономічній сфері має розширюватися за допомогою додавання цифрових складових, з-поміж них:

– хмарні технології, що формують здатність до оптимізації професійної діяльності та інформаційної допомоги, до пошуку інформації, залежно від дефіциту власних професійних знань та запитів клієнтів;

– цифрові інструменти для збору, передавання, зберігання, обробки, інтерпретації та візуалізації даних, що дозволить фахівцеві розміщати й поширювати професійно важливу інформацію, презентувати себе й свою діяльність у віртуальних спільнотах;

– веб-технології, що забезпечують організацію фахового супроводу та поширення власного професійного контенту через Інтернет [О.М. Дудка, Н.В. Іваночко, 2020].

Творчо-комунікативний компонент готовності майбутніх фахівців соціономічній сфері до використання цифрових технологій у професійній діяльності акцентує на продуктивній, креативній та ефективній організації професійної взаємодії, фаховій комунікації за допомогою сучасних ІКТ. Цей компонент віддзеркалює ступінь відкритості майбутніх фахівців інноваційним процесам, що відбуваються в цифровому суспільстві, мобільності та гнучкості мислення, здатність до критичної оцінки діяльності в цифровому середовищі, до створення нових та адаптації існуючих цифрових інструментів та продуктів під потреби фаху. Твор-

чо працюючий фахівець соціономічної сфери буде свою професійну діяльність на інтерактивній основі, забезпечуючи взаємодію з клієнтами та колегами у межах запиту або безпосередньо, або опосередковано – через цифрові інструменти та засоби комунікації (комунікатор, листування, сайт, блог, веб-конференція, вебінар, спільна діяльність у мережі тощо).

Супровід клієнта має будуватися з огляду на потреби цифрового «розширення» меж індивідуальності за такими параметрами, як: пам'ять та знання, що постачають хмарні сховища мережі Інтернет; саморегуляція через застосунки для тайм-менеджменту, нагадування, календарі, електронні органайзери; здоров'я (додатки, що відстежують фізичну активність, цикл, вагу, сон, харчування); самопрезентація та комунікація в соціальних мережах задля розширення можливостей організації змістовного дозвілля; професійна ідентичність через розширення спектра професійної взаємодії за допомогою планетарних співтовариств, професійних об'єднань тощо [А. Каркач, 2020].

Виокремлені компоненти готовності майбутніх фахівців соціономічної сфери до використання цифрових технологій у професійній діяльності перебувають у взаємозв'язку та здійснюють взаємовплив. Сформована особистісно-мотиваційна готовність ініціює певний рівень активності та усвідомлений пізнавальний інтерес майбутнього фахівця до розширення власного кругозору у спектрі цифрових технологій, доцільних в оптимізації професійної діяльності та в задоволенні потреб клієнтів. Зі свого боку, розвинена за рахунок здобутих знань і досвіду діяльності в цифровому професійному середовищі змістово-процесуальна готовність створює умови та постачає ресурси для організації ефективної комунікації та творчого застосування сучасних ІКТ з метою самореалізації в життєдіяльності та в професії. Нарешті, сформована творчо-комунікативна готовність, пережитий професійний успіх у електронному інформаційному середовищі значно підсилюють мотиваційну налаштованість фахівця соціономічної сфери до подальшого самовдосконалення й самореалізації засобами цифрових технологій.

Таким чином, готовність майбутнього фахівця соціономічної сфери до використання цифрових технологій у професійній діяльності є цілісним комплексом, що поєднує в собі систему особистісно-мотиваційної, змістово-процесуальної й творчо-комунікативної готовності. Дослідники цієї проблеми відзначають, що таке сукупне особистісне утворення має розвинути в майбутнього фахівця за результатами професійної підготовки внаслідок перебігу таких етапів професійного становлення, як формування готовності до вибору професії, до навчально-професійної діяльності з оволодіння професією і насамкінець – готовності до виконання професійної діяльності з використанням цифрових технологій та інструментів. Такий погляд на цей процес забезпечує формування нового образу сучасного фахівця, який відповідатиме вимогам цифровізації [О.П. Цюняк, 2020].

Висновки. Студіювання напрацювань науковців у межах особистісно орієнтованого, феноменологічного, культурологічного і компетентнісного підходів уможливило визначення змісту та структури готовності майбутніх фахівців соціономічної сфери до використання цифрових технологій у професійній діяльності. Під такого роду готовністю розуміємо цілісну характеристику особистості, що розкриває єдність знань, умінь, навичок творчого використання цифрових технологій у гуманітарній галузі в процесі професійної діяльності. Досліджувана готовність є комплексом особистісно-мотиваційної, змістово-процесуальної й творчо-комунікативної готовності, що у взаємозв'язку та взаємозумовленості забезпечують формування в майбутніх фахівців соціономічної сфери ключових та випереджальних компетентностей епохи Індустрія 4:0, зокрема цифрової компетентності, соціальної компетентності та м'яких навичок soft-skills.

Перспективами подальших досліджень є пошук чинників та моделювання методики підготовки майбутніх фахівців соціономічної сфери до використання цифрових технологій у професійній діяльності.

Список використаної літератури

Василенко, О., Шульц, Т. (2020). Компоненти готовності студентів-психологів до використання інформаційних технологій в майбутній професійній діяльності. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія «Педагогіка»*, 9 (17). doi: 10.33296/2707-0255-9(17)-01

Годлевська, К., Кобюк, Ю. (2016). *Підготовка майбутнього вчителя до застосування інформаційно-комунікаційних технологій в професійній діяльності*. Київ: В-во ІПООД.

Дудка, О.М., Іваночко, Н.В. Цифрові технології в роботі психолога. *Шляхи розвитку науки в сучасних кризових умовах*, 371–374.

Ефімова, В.М., Георгіаді, О.А. (2009). Оцінка готовності студентів гуманітарних факультетів до навчальної діяльності із використанням комп'ютерних технологій. *Проблеми сучасної педагогічної освіти*, 23, Т. 1, 83–89.

Жалдак, М.І., Хомік, О.А., Володько, І.В., Снігур, О.М. (2003). *Інформаційні технології*. Київ: РННЦ «ДІНІТ».

Каркач, А. (2020). Цифрова ресоціалізація літніх людей в умовах територіального центру соціального обслуговування. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського*, 3 (132), 173–179. doi: 10.24195/2617-6688-2020-3-20

Карташова, Л.А., Бахмат, Н.В., Пліш І.В. (2018). Розвиток цифрової компетентності педагога в інформаційно-освітньому середовищі закладу загальної середньої освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 6 (68), 193–205.

Категорія: Цифрові технології. *Вікіпедія: Вільна енциклопедія*. Відновлено з <http://sr.li/fpkctc>

Кобилянська, Т. (2018). Характеристика готовності до професійної діяльності як педагогічної категорії. *Молодь і ринок*, 11 (166), 164–170. doi: 10.24919/2308-4634.2018.152285

Кожухова, Х.В. (2019). Теоретичні засади застосування цифрових технологій у професійній підготовці майбутніх вчителів. *Інноваційна педагогіка*, 14, 201–204.

Кондрашова, Л.В. (Ред.). (2006). *Професійне становлення майбутнього вчителя: монографічний огляд*. Кривий Ріг: КДПУ.

Мазур, Н. (2013). Поняття «готовності» та визначення структурних компонентів готовності майбутніх вчителів інформатики. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія «Педагогічні науки»*, 121 (2), 283–287.

Маркова, А.К. (1996). *Психологія професіоналізму*. Москва: Педагогіка.

Моїсеєнко, М.В. (2021). *Дидактичні умови формування цифрової компетентності студентів педагогічних університетів у процесі вивчення інформатичних дисциплін* (Автореф. дис. канд. пед. наук). Криворізький державний педагогічний університет. Кривий Ріг.

Платонов, К.К. (1986). *Структура и развитие личности*. Москва: Наука.

Снігур, О.М. (2007). *Формування вмінь використовувати засоби інформаційних технологій у майбутній професійній діяльності вчителя початкової школи* (Дис. канд. пед. наук). Національний педагогічний ун-т ім. М.П. Драгоманова. Київ.

Столярчук, О., Сергеевкова, О. (2019). Формування психологічної готовності студентів до майбутньої професійної діяльності. *Humanitarium*, 42 (1), 164–172. doi: 10.31470/2308-5126-2019-42-1-164-173

Топольник, Я.В. (2018). Передумови впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у процес підготовки майбутніх педагогів. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки»*, 4 (25), 127–132.

Україна 2030Е – країна з розвинутою цифровою економікою. Відновлено з <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoju.html>

Уруський, В.І. (2005). *Формування готовності вчителів до інноваційної діяльності*. Тернопіль: ТОКІППО.

Файермен, О.О. (2021). До питання про вимоги до майбутніх фахівців соціономічної сфери. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія»*, 2 (22), 293–298. doi: 10.32342/2522-4115-2021-2-22-32

Цюняк, О.П. (2020). Готовність до інноваційної діяльності як важлива професійна якість сучасного учителя. *Професійна і неперервна освіта*, 137–149.

References

Category: Digital technology. *Wikipedia: The Free Encyclopedia*. Available at: https://en.wikipedia.org/wiki/Category:Digital_technology (Accessed 29 November 2022).

Dudka, O.M., Ivanochko, N.V. (2020). *Tsyfrovi tekhnolohii v roboti psykholoha* [Digital technologies in the work of a psychologist]. *Shlyakhy rozvytku nauky v suchasnykh kryzovykh umovakh* [Paths of the science development in modern crisis conditions]. Dnipro, pp. 371–374. (In Ukrainian).

Fayerman, O. To the question of requirements for future socioeconomic specialists. *Bulletin of Alfred Nobel University. Series "Pedagogy and Psychology"*, 2021, no. 2 (22), pp. 293–298. doi: 10.32342/2522-4115-2021-2-22-32 (In Ukrainian).

Godlevska, K., Kobayuk, Yu. (2016). *Pidhotovka maibutnoho vchytelia do zastosuvannya informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii v profesiynii diialnosti* [The future teacher's preparation for the use of information and communication technologies in professional activity]. Kyiv, IP-EEA Publ., 44 p. (In Ukrainian).

Karkach, A. Digital resocialisation of the elderly people in the territorial centre of social services. *Scientific bulletin of South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky*, 2020, issue 3 (132), pp. 173–179. doi: 10.24195/2617-6688-2020-3-20 (In Ukrainian).

Kartashova, L.A., Bakhmat, N.V., Plish, I.V. Development of teacher's digital competency in terms of information and educational environment of a secondary education establishment. *Informational Technologies and Learning Tools*, 2018, vol. 68, no. 6, pp. 193–205. (In Ukrainian).

Kobylyanska, T. Characteristics of preparedness to the professional activity as a pedagogical category. *Youth and the market*, 2018, no.11 (166), pp. 164–170. doi: 10.24919/2308-4634.2018.152285 (In Ukrainian).

Kondrashova, L.V. (ed.). (2006). *Profesiine stanovlennia maibutnoho vchytelia* [Professional formation of the future teacher]. Kryvyi Rih, KDPU, 327 p. (In Ukrainian).

Kovalchuk, V., Tkachenko, N., Soroka, V., Tomash, V., Kovalchuk, A. Forming and Developing Future Masters of Industrial Training of Motor Transport Profile Readiness for Applying Digital Technologies in the Conditions of Education Digitalization. *International journal of computer science and network security*, 2022, issue 22 (5), pp. 559–564. doi: 10.22937/IJC-SNS.2022.22.5.77

Kozhukhova, H. V. *Teoretychni zasady zastosuvannya tsyfrovyykh tekhnolohii u profesiinii pidhotovtsi maibutnykh vchyteliv* [Theoretical principles of the application of digital technologies in the professional training of future teachers]. *Innovatsiina pedahohika* [Innovative pedagogy], 2019, issue 14, pp. 201–204. (In Ukrainian).

Markova, A.K. (1996). *Psikhologiya professionalizma* [Psychology of professionalism]. Moscow, The Pedagogy Publ., 256 p. (In Russian).

Mazur, N. *Poniattia «hotovnosti» ta vyznachennia strukturnykh komponentiv hotovnosti maibutnykh vchyteliv informatyky* [Concept of "readiness" and determination of structural components of future computer science teachers' readiness]. *Naukovi zapysky Kirovohradskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Vynnychenka. Seriya: Pedahohichni nauky* [Scientific notes of Volodymyr Vinnichenko Kirovohrad State Pedagogical University. Series: Pedagogical sciences], 2013, no. 121 (2), pp. 283–287. (In Ukrainian).

Moiseienko, M.V. (2021). Didactic terms of shaping pedagogical universities students' digital competence in the process of teaching informatics courses. Abstract cand. ped. sci. diss. Kryvyi Rih, 21 p. (In Ukrainian).

Platonov, K.K. (1986). *Struktura i razvitiie lichnosti* [Structure and development of personality]. Moscow, The Science Publ., 254 p. (In Russian).

Snihur, O.M. (2007). *Formuvannia vmin vykorystovuvaty zasoby informatsiinykh tekhnolohii u maibutnii profesiinii diialnosti vchytelia pochatkovoii shkoly*. Dys. kand. ped. nauk [Formation of the ability to use information technology tools in the future professional activity of a primary school teacher, Cand. ped. sci. diss.]. Kyiv, 229 p. (In Ukrainian).

Stoliarchuk, O., Serhieienkova, O. *Formuvannia psykholohichnoi hotovnosti studentiv do maibutnoi profesiinoi diialnosti* [Formation of students' psychological readiness to future professional activity]. *Humanitarium*, 2019, vol. 42, issue 1, pp. 164–172. doi: 10.31470/2308-5126-2019-42-1-164-173 (In Ukrainian).

Topolnyk, Y. Preconditions of information-and-communication technologies implementation in the process of future pedagogists' training. *Bulletin of the Bohdan Khmelnytskii Cherkasy National University. Series: "Pedagogical Sciences"*, no. 4 (25), pp. 127–132. (In Ukrainian).

Tsiuniak, O. Innovative activity readiness as important professional quality of modern teacher. *Profesiina i neperervna osvita* [Professional and continuing education], 2020, pp.137–149. (In Ukrainian).

Ukrayina 2030E – kraina z rozvynutoiu tsyfrovou ekonomikoiu [Ukraine 2030E is a country with a developed digital economy]. Available at: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html> (Accessed 29 November 2022). (In Ukrainian).

Uruskyy, V.I. (2005). *Formuvannia hotovnosti vchyteliv do innovatsiinoi diialnosti* [Formation of teachers' readiness for innovative activities]: textbook. Ternopil, TOKIPPO Publ., 96 p. (In Ukrainian).

Vasylenko, O., Shults, T. Components of readiness of students-psychologists to use information technologies in future professional activity. *Adaptive Management: Theory and Practice. Series Pedagogics*, 2020, issue 9, no. 17. doi: 10.33296/2707-0255-9(17)-01 (In Ukrainian).

Yefimova, V.M., Heorhiadi, O.A. *Otsinka hotovnosti studentiv humanitarnykh fakultetiv do navchalnoi diialnosti iz vykorystanniam kompiuternykh tekhnolohii* [Assessment of readiness of humanities faculties students for study activities with the use of computer technologies]. *Problemy suchasnoi pedahohichnoi osvity* [Issues of modern pedagogical education], 2009, issue 23, vol. 1, pp. 83–89. (In Ukrainian).

Zhaldak, M.I., Khomik, O.A., Volodko, I.V., Snihur, O.M. (2003). *Informatsiini tekhnolohii* [Information technologies]. Kyiv, RNSC "DINIT" Publ., 197 p. (In Ukrainian).

READINESS OF FUTURE SPECIALISTS IN THE SOCIONOMIC AREA FOR APPLICATION OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN PROFESSIONAL ACTIVITIES AS A PEDAGOGICAL PROBLEM

Leonova Aksiniia, PhD Candidate, Kryvyi Rih State Pedagogical University, Kryvyi Rih

E-mail: k_machinery@kdpu.edu.ua

ORCID: 0000-0003-4431-3351

Sliusarenko Mykola, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Head of the Physics and Methods of its Teaching Department, Kryvyi Rih State Pedagogical University, Kryvyi Rih

E-mail: nick_slusarenko@yahoo.com

ORCID: 0000-0003-0288-5482

DOI: 10.32342/2522-4115-2022-2-24-20

Keywords: digital technologies, socionomic sphere, future specialists of socionomic professions, readiness for professional activity, readiness to use digital technologies in professional activity, components of readiness.

The article emphasizes the problem of developing the conceptual bases of training specialists for application of digital technologies in professional activities, and the urgent need to review the content and means of building the graduates' professional competencies in terms of digital technology mastering for professional self-development.

The aim of the article is to consider modern approaches to the interpretation of the phenomenon of a specialist's readiness for professional activity, to study the features, content and structure of the readiness of future specialists in the socionomic area for application of digital technologies in professional activities, as well as to highlight the stages of building this complex personal formation in the professional training of students of socionomic specialties.

In the study, the set of theoretical research methods has been used, in particular, semantic and content analysis of the main categories, generalization and systematization of existing approaches to the interpretation of the "readiness for professional activity: concept, modelling of the structure of readiness of future specialists in the socionomic area to application of digital technologies in professional activities.

Based on the analysis of existing definitions within the framework of person-oriented, phenomenological, cultural and competence approaches, it was found out that this kind of readiness is a holistic characteristic of future specialists, which encompasses the unity of knowledge, abilities, and skills of the creative use of digital technologies in the humanitarian field in the future professional activity. This phenomenon is defined as a complex of types of readiness, which in their interconnection and interdependence ensure building crucial competencies of the Industry 4.0 era in future specialists of the socionomic area including digital competence, social competence and soft skills.

The components of the studied readiness and their features are described in view of the specificity of socio-economic professions. The personal-motivational component covers the general professional orientation of future specialists in the socio-economic area in their life self-realization context, as well as specific characteristics causing a positive attitude towards the use of digital technologies for personal self-development and optimization of all professional activities. The content-procedural component focuses on the creation, adaptation and application of means and tools of the electronic information environment used for the purpose of personal and professional self-development and career advancement. The creative-communicative component emphasizes the productive, creative and effective organization of professional interaction and communication via modern ICT.

The stages of creating this complex personal quality in the professional training process of students of socio-economic specialties have been highlighted. Such stages are, first and foremost, the formation of readiness to choose a profession, then readiness for study and professional activities to master the profession, and finally - readiness to perform professional activities with the use of digital technologies and tools.

The prospects for further research are the search for factors and the modelling of the methodology of training future specialists in the socio-economic area for application of digital technologies in professional activities.

Одержано 25.10.2022.